

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра менеджменту та адміністрування

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

28.11.2022

протокол № 8, п. 6

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 28.11.2022 № 213

ВИРОБНИЧА (ПЕРЕДДИПЛОМНА) ПРАКТИКА

PRACTICAL TRAINING

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«Магістр»/	«Master»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»/	07 Management and administration
Спеціальність	073 «Менеджмент»	073 «Management»
Освітня програма	«Менеджмент організацій»	Management of organizations

Розробник: Бондарчук Людмила, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування

Гарант освітньої програми «Менеджмент організацій» - Корж Наталія, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування 03.10.2022р. пр. № 16; на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права 21.11.2022р. пр. № 09.

Рецензенти:

Іванченко Галина – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та адміністрування

Вальчишен Ігор – директор, Приватне науково-виробниче підприємство «Вінницяпромстандарт», м. Вінниця

Редактор: Фатеева Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 06.12.2022 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 0,63.
Обл.-вид. арк. 0,57. Тираж 2. Зам. № 335.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою виробничої (переддипломної) практики є розвиток навичок і вмінь інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької, діагностичної, інноваційної та консалтингової діяльності для вирішення прикладних проблем управління підприємницькими структурами, удосконалення системи управління їх діяльністю в сучасних умовах господарювання; вміння адаптувати теоретичні положення, методичного інструментарію передового досвіду підприємництва до умов діяльності конкретного підприємства; закріплення практичних навичок проведення економічного дослідження, формування його інформаційного, правового та методичного забезпечення, виходячи із суті проблем, що вирішуються, та обмежень, пов'язаних з діяльністю конкретного підприємства; впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність підприємства.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність засвоєння потрібного обсягу практичних знань і умінь відповідно до кваліфікаційного ступеня «магістр».

Завдання виробничої (переддипломної) практики. Під час виробничої (переддипломної) практики здобувач вищої освіти повинен опанувати систему вмінь і набути навички щодо вирішення типових завдань відповідно до посад, які може обіймати випускник вищого навчального закладу, основним видом діяльності якого є управлінська діяльність.

Результатами виробничої (переддипломної) практики є:

- проведення комплексного аналізу діяльності організації з використанням сучасних методик з позицій системного підходу;
- проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів у практику діяльності підприємства;
- планування організаційних змін з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням інструментарію реінжинірингу бізнес-процесів, реструктуризації та реорганізації;
- формування пропозицій щодо створення сприятливих умов для навчання та розвитку персоналу організації; заходів з оцінювання та стимулювання персоналу;
- дотримання професійної етики в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики, формування плідних консультант-клієнтних відносин тощо.

Об'єктами виробничої (переддипломної) практики можуть бути підприємства різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, які є юридичними особами і функціонують на ринку не менше двох років. Підприємства повинні відповідати сучасним вимогам, тобто мають застосовувати передові форми та методи управління й організації планово-економічної роботи, комерційної й маркетингової діяльності, бухгалтерського обліку, впроваджувати прогресивні технології виробництва, організації праці та управління. Крім того, штат підприємства має бути укомплектований висококваліфікованими фахівцями, здатними створити відповідні умови студентам у здобутті професійних навичок.

Розподіл здобувачів вищої освіти за об'єктами виробничої (переддипломної) практики і призначення керівників здійснюється випусковою кафедрою, погоджується з деканом та навчальним відділом і затверджуються наказом директора.

До керівництва виробничої (переддипломної) практики залучаються досвідчені викладачі випускової кафедри. Загалом керівництво практикою викладачами полягає у видачі здобувачам вищої освіти індивідуальних завдань та необхідних інструкцій щодо проходження практики, а також наданні щотижневих (за графіком) консультацій в інституті.

Керівництво здобувачами-практикантами на робочих місцях здійснюється керівниками підприємств, провідними фахівцями та іншими кваліфікованими спеціалістами з повною вищою освітою.

Результатом проходження виробничої (переддипломної) практики для освітньої програми «Менеджмент організацій», є формування комплексу компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК 2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Проходження виробничої (переддипломної) практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти **таких спеціальних фахових компетентностей:**

ФК 1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;

ФК 2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

ФК 3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

ФК 4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

ФК 5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

ФК 6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

ФК 7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

ФК 8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;

ФК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію, в т.ч. з урахуванням вимог мінливого зовнішнього середовища.

Програмні результати здобувачів за результатами проходження практики:

ПРН 1. Критично осмислювати, вибрати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

ПРН 3. Проектувати ефективні системи управління організаціями;

ПРН 4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї;

ПРН 5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

ПРН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

ПРН 8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією;

ПРН 9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;

ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу;

ПРН 12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом);

ПРН 13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

Основними обов'язками керівників практики від підприємств об'єктів практики є:

- організація робочого місця і створення необхідних організаційно-технічних умов для проходження практики;

- забезпечення здобувачів вищої освіти необхідною економічною, статистичною, бухгалтерською та іншою інформацією, документами, нормативними та іншими матеріалами з питань аналізу діяльності підприємства, здійснення управлінської та організаційної діяльності тощо;

- залучення здобувачів вищої освіти - практикантів до активної участі в поточній роботі структурного підрозділу – місця практики;

- здійснення контролю за виконанням як окремих завдань, так і програми практики в цілому;

- наприкінці проведення практики її керівник повинен перевірити відповідно заповнені звітні документи здобувачів вищої освіти, підготувати відгук щодо підсумків проходження практики здобувачем вищої освіти.

Обов'язки здобувачів вищої освіти при проходженні практики:

- до початку практики одержати у керівника практики всі необхідні документи і консультативну інформацію щодо їхнього оформлення;

- своєчасно прибути на об'єкт практики і забезпечити роботу на місці відповідно до отриманих завдань;

- регулярно відвідувати консультації на кафедрі;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- прозвітувати за результатами проведеного аналізу об'єкта дослідження у встановлений термін.

Об'єктами виробничої (переддипломної) практики повинні виступати сучасні виробничо-торговельні підприємства, державні установи та організації, підприємства державної, муніципальної, колективної форми власності та організаційно-правових форм, які є юридичними особами та здійснюють один чи декілька видів економічної діяльності за Державним класифікатором видів економічної діяльності ДК 009-2015. Це повинні бути організації, які застосовують передові форми та методи управління. Високий рівень професіоналізму фахівців базових організацій повинен забезпечувати можливість сприяння здобувачам вищої освіти у набутті професійних умінь та навичок.

Із органами (організаціями) - базами практики, Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ завчасно укладає довгострокові договори на її проведення за відповідною формою.

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно (з дозволу завідувача кафедри менеджменту та адміністрування) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання тільки при наявності належним чином оформлених документів.

Формою звітності здобувачів вищої освіти за результатами проходження практики є складання заліку, що здійснюється за наявності:

– щоденника, відповідним чином оформленого та підписаного безпосереднім керівником від бази практики, з відгуком і оцінкою роботи практиканта на об'єкті дослідження;

– досконалого володіння інформацією про виконання програми практики.

Викладач-керівник практики від інституту приймає залік у здобувача вищої освіти відповідно до діючої системи оцінювання знань не пізніше 3-го робочого дня після завершення практики, згідно з графіком. Оцінка за практику заноситься у відомість підсумкового контролю знань та до залікової книжки за підписом викладача-керівника практики від інституту.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надана можливість проходження практики повторно при виконанні умов, визначених деканатом факультету. Здобувач, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з інституту.

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики; логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання для аналізу практичного матеріалу; відгук керівника практики від підприємства – бази практики відмінний; щоденник практики оформлений належним чином.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Здобувач вищої освіти аргументовано викладає матеріал; має практичні навички; виконав програму практики, але мають місце незначні похибки і зауваження; відгук керівника практики від підприємства – бази практики позитивний; щоденник практики оформлений належним чином.
	75-81	Здобувач вищої освіти виконав програму практики; демонструє всебічні систематичні і глибокі знання матеріалу; вміє використовувати на практиці здобуті знання та вміння; має позитивну характеристику від керівника практики на підприємстві – базі практики; щоденник практики оформлений згідно вимог.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Здобувач вищої освіти виконав програму практики, володіє базовими знаннями та спеціальним термінологічним інструментарієм, має окремі, дещо несистематизовані навички оцінки діяльності підприємства; відгук керівника практики від підприємства – бази практики містить зауваження; щоденник практики оформлений з окремими недоліками.
	60-68	Здобувач вищої освіти виконав програму практики; володіє окремими базовими знаннями та спеціальним термінологічним інструментарієм; має дещо несистематизовані навички оцінки діяльності підприємства; відгук керівника практики від підприємства – бази практики містить зауваження; щоденник практики оформлений з деякими недоліками.
Низький (фрагментарний)	35-59	Здобувач вищої освіти частково виконав програму практики; володіє поверховими та неглибокими знаннями, лише окремими категоріями понятійного матеріалу; одним чи двома методами оцінки діяльності підприємства; відгук керівника практики від підприємства – бази практики містить зауваження; щоденник практики оформлений зі значними недоліками.
	1-34	Здобувач вищої освіти не виконав програму практики; володіє поверховими знаннями; знає небагато базових категорій; не володіє методами оцінки діяльності туристичного підприємства; відгук керівника практики від підприємства – бази практики містить зауваження; щоденник практики оформлений з порушенням існуючих вимог.

2. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Робочою програмою виробничої (переддипломної) практики передбачено виконання комплексу типових завдань з організаційної, економічної та управлінської діяльності сучасних виробничо-торгівельних підприємств, які повинен вміти виконувати магістр галузі знань «Менеджмент організацій» у відповідності виконання навчального навантаження.

Проходження здобувачем вищої освіти практики здійснюється згідно календарного плану, зафіксованого у щоденнику практики і затвердженого керівником практики від інституту. Для виконання здобувачем вищої освіти програми практики рекомендується дотримуватися строків, визначених в нижченаведеному календарному плані.

Календарний план проходження виробничої практики на підприємствах, установах, організаціях

№ пор.	Зміст роботи	Кількість робочих днів
1.	Оформлення на практику, інструктаж з техніки безпеки, охорони праці, пожежної безпеки	2
2.	Оцінити загальну характеристику системи управління організаційною підсистемою підприємства (підрозділу).	3
3.	Проаналізувати стан та визначити основні напрями розвитку матеріально-технічної бази підприємства та її забезпечення.	2
4.	Проаналізувати рівень управління операційною діяльністю підприємства та обґрунтувати пропозиції щодо напрямів удосконалення, зокрема операційна, маркетингова, комерційна, збутова діяльність в межах досліджуваного підприємства.	3
5.	Охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення діяльності з управління персоналом, а саме: організація управління соціально-психологічною підсистемою підприємства.	5
6.	Проаналізувати результати і ефективність діяльності підприємства та передбачити прогноз розвитку фінансово-економічних показників на майбутній період.	5
7.	Дослідити особливості системи управління стратегічним розвитком організації та її конкурентоспроможністю в сучасних умовах господарювання.	2
8.	Проаналізувати інноваційно-інвестиційну діяльність організації; охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності.	3
9.	Розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) роботи підприємства або впровадження певного нововведення (інновації).	5
Разом		30

Наведений календарний план є орієнтовним. В конкретних умовах терміни виконання окремих етапів практики можуть змінюватися, залежно від специфіки діяльності та організації системи управління досліджуваного підприємства. Загальна кількість тижнів виконання тієї чи іншої частини практики є постійною і змінюється тільки в разі змін у навчальних робочих планах. Зміст виробничої (переддипломної) практики визначається програмою і спрямована на досягнення поставлених цілей і завдань практики.

Оформлення на практику та знайомство з організацією.

Інструктаж з техніки безпеки

Перед початком виробничої (переддипломної) практики здобувачі вищої освіти ознайомлюються з керівником практики від організації, правилами внутрішнього розпорядку і своїм графіком виходу на роботу, проходять інструктаж з протипожежної безпеки та техніки безпеки. На період проходження практики здобувачу вищої освіти, відділ кадрів об'єкта практики створює наказ, в якому закріплюється керівник від бази практики.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАХИСТУ РЕЗУЛЬТАТІВ

Максимальна сума балів, що може бути отримана здобувачами вищої освіти за виробничу практику, складає 100 балів. Критерії оцінювання знань здобувачами вищої освіти розроблені з огляду на затверджене вченою радою «Положення про систему контролю знань студентів» та «Рекомендації до розробки методичного забезпечення контролю знань здобувачів вищої освіти», а також із урахуванням рівня складності та ємності запропонованих завдань.

Формою проведення контролю та підбиття підсумків практики є залік. Під час оцінювання, крім повноти розкриття основних завдань, окреслених програмою практики, враховується логіка викладення та спроможності структурувати матеріал, робити правильні висновки та узагальнення, культура мови та стиль викладення результатів дослідження.

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. К. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/281publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-magistr.pdf>
2. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/dtu/pol/34.pdf>
3. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/dtu/pol/41.pdf>.
4. Бондарчук Л.В., Сутність та особливості організації праці сучасного менеджера. Науковий електронний журнал «Економіка та суспільство». м. Мукачево Випуск №31 2021. С.
5. Бондарчук Л.В., Research of the Modern Process of Management Organization under Different Leadership Styles. Матеріали міжнародної наукової конференції м. Лодзь, Республіка Польща, 8-9 жовтня 2021р.
6. Биба В. А. Теоретичні засади розвитку самоменеджменту організації. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 58–61. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2021/12.pdf.
7. Вдовічен А. А., Чичун В. А., Полянко Г. О. Сучасні концепції менеджменту та їх застосування на підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 29–34. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19-20_2020/7.pdf.
8. Гордєєва І. О. Оцінка адаптивності управління організацією методом аналізу ієрархій за критеріями ефективності та своєчасності прийняття рішень. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/90.pdf.
9. Управління персоналом : Збірник ситуаційних вправ / авт.: В. М. Жуковська, І. П. Миколайчук. – Київ : КНТЕУ, 2016. – 24 с.
10. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент : підручник. 2-ге вид., стер. Київ : Каравела, 2019. 480 с.
11. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / [авт.: Г. Є. Мошек, І. П. Миколайчук, Ю. І. Палеха, Ю. В. Поканевич, А. С. Соломко, О. В. Коваленко, Н. В. Коваленко, В. С. Ціпуринда, Г. П. Сиваненко, О. І. Белова] ; за заг. ред. Г. Є. Мошека. Київ : Ліра-К, 2021. 528 с.
12. Янковська В., Телепнева О., Кононов І. Семантика поняття "логістичний менеджмент". *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/844/811>.

Додаткова

13. Мороз С. І., Нужна С. А. Інтеграція інформаційних систем і технологій у побудові інформаційного простору сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/89.pdf.

14. Надейко М. М. Теоретичні засади системи корпоративної культури підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/180.pdf.
15. Наторіна А. О. Синкретичність менеджменту цифрових ризиків та інформаційної безпеки. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 30–34. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-30-34](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-30-34).
16. Пащенко О. П., Виговський В. Г., Завалій Т. О. Застосування сучасних інструментів маркетингу як фундамент підвищення ефективності менеджменту організації. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 63. С. 77–81. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/63_2022/17.pdf.
17. Пащенко О. П., Куліш Н. В. Теоретичні засади управління результативністю менеджменту організації. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/330/315>.
18. Полторацька А. О. Талант-менеджмент як ключовий чинник розвитку сучасної організації. *Інфраструктура ринку*. 2021. № Вип. 53. С. 71–78. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/53_2021/16.pdf.

Інтернет-джерела

19. Верховна Рада України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
20. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
21. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua>
22. Громадянське суспільство і влада: інтерактивна інформаційно-аналітична система. URL: <http://civic.kmu.gov.ua>